

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
حوزه علمیه الزهرا (س)
شهرستان شیراز

موضوع:

جایگاه بداء در آموزه های شیعی

استاد راهنما:
سرکار خانم رضوی

پژوهشگر:
صدیقه شهریاری

بهار ۹۳

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
حوزه علمیه الزهرا (س)
شهرستان شیراز

موضوع:

جایگاه بداء در آموزه های شیعی

استاد راهنما:
سرکار خانم رضوی

پژوهشگر:
صدیقه شهریاری

بهار ۹۳

تکمید:

سپاس خداوند را نخستین موجود است و پیش از او هیچ نبود و آخرین موجود است و پس از آن هیچ نباشد . دیده بندگان از مشاهده ذات او فرو مانده و اندیشه گویندگان از ذکر اوصاف او عاجز است . به قدرت خود آفریدگان را از نیستی به هستی آورد و به خواست خویش آنها را از عدم ایجاد کرد. برای هر زنده نصیبی معلوم و رزقی مقسوم فرمود. کسی نتواند از روزی او اگر وافر است چیزی بکاهد و اگر ناقص است چیزی بیفزاید .

سپاس خدای را که باب احتیاج را از همه سوی بر ما بست ، مگر به سوی خودش ، چگونه سپاس او توانیم و کی حق شکر او گذاریم . البته نتوانیم ، کی شکر او خواهیم گذاشت ؟

سپاس او را به خاطر هر نعمت که بر ما و بر همه ی بندگان ارزانی داشته، حمدی که آن را پایان نباشد و عدد آن به شمار نیاید و به غایت آن نتوان رسید و مدت آن انقطاع نپذیرد. حمدی که بدان نیک بخت شویم و در زمره نیک بختان و دوستان او باشیم و در سلک کشتگان راه حق به شمشیر دشمنان محشور گردیم . اَنَّهُ وَلِيُّ حَمِيدٍ...

تقدیم و تشکر:

با تقدیم و تشکر از ساحت مقدس ائمه اطهار (ع) که همواره

روشنگر راه ما بوده اند.

و با تشکر از استاد گرامی سرکار خانم رضوی و تمام دوستانی

که مرا در انجام این تحقیق یاری نمودند.

وظیفه و التزام عملی و نظری به شعائر دینی در سرنوشت اجتماعی افراد مؤثر خواهد بود. چه بسا بلا و گرفتاری از یک قوم و قبیله و ملت ، به سبب حضور یک فرد مقرب برداشته شود و یا به تعویق بیفتد.^۱

در نتیجه می توان گفت ، مهم ترین اثر و فایده بداء این است که انسان ها باور داشته باشند و بدانند سرنوشتشان در دست خودشان است . گاهی مسایل مهمی همچون آزمایش انسان ها و یا تاثیر توجه و بازگشت به سوی خدا و یا تاثیر اعمال نیک ، همچون صدقه ، صله رحم و انفاق باعث می شوند ، سرنوشت انسان ها دگرگون گردد تا افراد بشر بدانند که افعال و اعمالشان می تواند در چگونگی و شکل گیری آینده شان مؤثر باشد.^۲

۱ علیرضا خواجه گیر ، مطالعه تطبیقی مساله بداء، در تعالیم قر آن کریم ، مجله تخصصی کلام ، بهار ۸۴ ص ۱۹۴ و ۱۹۵.

۲ طاهره عابدی ، حقیقت بداء، رشد آموزش معارف اسلامی ، پاییز ۸۶ ، شماره ۶۶، ص ۷.

نتیجه گیری

بداء در لغت به معنای پیدایش رای جدید است که این معنا برای خداوند محال است . و در روایات بداء به معنای مجازی آن یعنی تغییر سرنوشت از سوی خداوند، بر اساس برخی حوادث و تحت عوامل و شرایط ویژه بر خدا اطلاق شده است. بداء به معنای یاد شده فقط در قضای مشروط خدا و لوح محو و اثبات است. هر چند علمای اهل سنت به لحاظ اسمی بداء را رد کرده اند اما به لحاظ مفهومی معترف به آن هستند و این را می توان از احادیثی که در کتب معتبر اهل سنت آمده فهمید، و اختلاف شیعه و اهل سنت هم بر سر معنای لغوی ((بداء)) است.

در طول تاریخ و در روایات وارده از معصومین نمونه هایی از وقوع بداء وجود دارد که این اعتقاد خاص شیعی را تایید می کند؛ از جمله ماجرای میقات حضرت موسی (ع) و داستان قوم حضرت یونس . از اثرات مثبت اعتقاد به بداء می وان به ایجاد روحیه ی نشاط و امید در جامعه ، و توجه کامل انسان به خداوند و دگرگونی در احوال انسانی که در زمره گناهکاران قرار گرفته اند، اشاره کرد.

در پایان می توان گفت ، بداء یکی از الطاف الهی نسبت به انسان هاست تا بتوانند با بازنگری در کرده های خویش ، آینده ی خود را متحول سازند و سرنوشت خویش را به دستخود رقم زنند.

فهرست منابع

منابع عربی :

* قرآن کریم ، محمودیان مهدی، مرکز چاپ سپاه، معاونت تربیت و آموزش عقیدتی سپاه.

۱- ابن منظور ، لسان العرب ،بیروت ، جلد ۴، دارالحیاه التراث العربیه ، بی تا.

۲- ابراهیم انیس ودیگران ، معجم الوسیط ، محمد بندر ریگی،بی جا، ج ۲ ، انتشارات

اسلامی، ۱۳۸۲.

۳- ابو عمرو شهاب الدین ، معجم الوقاییس اللغه ، بیروت ، دارالفکر الطباعه ، بی تا .

۴- سبحانی جعفر ، المحاضرات فی الالهیات ،بی جا، ج ۱ ف موسسه امام صادق(ع) ، بی تا.

منابع فارسی :

۵- پژوهشکده تحقیقات اسلامی ، فرهنگ شیعه ،قم ، چاپ دوم ، زمزم هدایت ، ۱۳۸۶.

۶- حسینی دشتی سید مصطفی ، معارف و معاریف (دایره المعارف جامع اسلامی)،بی جا ، چاپ

اول ، ج ۴ و ۵، چاپ صنعت شرق ، ۱۳۸۵.

- ۷- خاتمی احمد ، فرهنگ علم کلام ، تهران ، چاپ اول ، ج ۱ ، انتشارات صبا ، ۱۳۷۰.
- ۸- خویی ابوالقاسم ، ترجمه البیان فی تفسیر قرآن، محمد صادق نجمی و هاشم هاشم زاده هریسی ،وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، ۱۳۸۲.
- ۹- رکنی محمد تقی ، عدل الهی ، تهران ، ج ۱، اداره عقیدتی سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه ، ۱۳۸۷.
- ۱۰- سبجانی جعفر ، سرنوشت از دیدگاه علم و فلسفه ، موسسه امام صادق (ع) ، چاپ دوم، موسسه امام صادق (ع) ، ۱۳۸۲.
- ۱۱ - سجادی سید جعفر ، فرهنگ معارف اسلامی ، تهران ، چاپ سوم ف ج ۱ ، انتشارات دانشگاه تهران ، ۱۳۷۳.
- ۱۲- طوسی خواجه نصیر الدین ، کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد ، علامه شعرانی ، اسلامیة ، چاپ نهم ، ۱۳۷۹.
- ۱۳- عسکری سید مرتضی ، مترجم محمد جواد کرمی ، مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر ، چاپ اول ، الجواد ، ۱۳۸۶.
- ۱۴- کلینی ، محمد ابن یعقوب ، اصول کافی ، سید جواد مصطفوی ، بی جا ، جلد ۱ ، بی نا،
- ۱۵- مکارم شیرازی ، تفسیر نمونه ، بی جا ، چاپ ۳۱ و ۲۵ ، جلد ۸ و ۱۰ ، چاپخانه گوهر اندیشه ، ۱۳۸۶.
- مقالات:
- ۱۶- حسینی زاده عبد الرسول ، بداء یا محو و اثبات از منظر قرآن و حدیث ، مجله معرفت ، اردیبهشت ۹۱ ، شماره ۱۷۳.
- ۱۷- خواجه گیر علیرضا ، مطالعه تطبیقی مساله بداء در تعالیم قرآن کریم ، احادیث شیعی و حکمت متعالیه ، مجله کلام اسلامی ، بهار ۸۴ ، شماره ۵۳.

۱۸- طاهری حبیب الله ، کاوشی پیرامون حقیقت بداء و دلایل آن ، مجله آموزش معارف اسلامی ،

سال دهم ، شماره ۲۸.

۱۹- عابدی طاهره ، مقاله حقیقت بداء، مجله رشد آموزش معارف اسلامی ، پاییز ۸۶ ، شماره ۶۶.

۲۰- نوری ابراهیم و حسین خاکپور ، مقاله مصداق شناسی بداء در قران و روایات و عدم مغایرت آن

با علم الهی ، مجله اندیشه نوین دینی ، زمستان ۱۳۹۰ ، سال ۷ ، شماره ۲۷ .